

6.1 Kaunas – Lietuvos laikinoji sostinė

Laikinoji sostinė – laikinoji Lietuvos valstybės sostinė; taip vadinamas Kaunas, nes Lenkijai nelegaliai aneksavus oficialiąją sostinę Vilnių ir visą Vilniaus kraštą, 1920–1939 m. sostinės statusas buvo suteiktas Kaunui.

Universitetas – aukštoji mokykla, rengianti pagrindinių mokslo sričių aukštos kvalifikacijos specialistus. Universitetuose ne tik dėstomos mokslo disciplinos, bet ir dirbamas mokslinis darbas, ginamos disertacijos, teikiami mokslo laipsniai ir vardai.

Vytauto Didžiojo karo muziejus tarpukariu. Bokšto varpo garsais Kaunas pradėdavo naują dieną. Šį varpą dovanojo Amerikoje gyvenantys lietuviai

1. Perskaitykite tekstą ir atsakykite į klausimus.

Tarpukario Europoje Lietuva buvo unikali valstybė – ji neturėjo savo istorinės sostinės. Netekus Vilniaus, svarbiausiu Lietuvos politinio, pramonės bei kultūrinio gyvenimo centru tapo laikinoji sostinė – Kaunas. Buvęs mažas ir atsilikęs Rusijos imperijos provincijos miestas nepriklausomybės metais Kaunas greitai modernėjo. Padaugėjo gyventojų, mieste iškilo daugybė naujų pastatų, išgrįstos gatvės, nutiesti tiltai. 1919 m. mieste pasirodė pirmieji automobiliai, 1924 m. pradėjo kursuoti autobusai, 1928 m. įrengtas vandentiekis. Nepriklausomybės metais duris atvėrė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio dailės, Vytauto Didžiojo karo, Zoologijos, keli kraštotyros muziejai. Žymiausias tarpukario Lietuvos inžinierius Anatolijus Rozenbliumas suprojektavo didžiausią Europoje 5 tūkst. žiūrovų talpinančią sporto halę. Gyvenimas tarpukario Kaune buvo panašus į bet kurios Europos sostinės.

6.1 Kaunas – Lietuvos laikinoji sostinė

Kaune veikė vienintelis šalyje 1922 m. įkurtas Vytauto Didžiojo universitetas. Čia iš visos Lietuvos atvykęs jaunimas galėjo tapti gydytojais, inžinieriais, mokytojais, agronomais, kunigais, muzikantais, teatro artistais. Kaune veikė veterinarijos akademija, Aukštieji kūno kultūros kursai, Konservatorija, Meno ir kitos mokymo įstaigos. Kauniečiai mėgo lankytis Valstybės teatre, kur buvo galima išgirsti garsųjį dainininką Kiprą Petrauską. 1924 m. surengta pirmoji Lietuvos Dainų šventė. Joje dalyvavo 3000 dainininkų iš įvairių Lietuvos vietų. 1938 m. įvyko pirmoji tautinė olimpiada, kurioje rungėsi viso pasaulio lietuviai.

Pagal www.istorijai.lt

Klausimai ir užduotys

1. Remdamiesi tekstu įvardykite, ko mokė Kauno aukštosiose mokyklose.
2. Nurodykite 2–3 pastatus, pastatytus Kaune per du nepriklausomos Lietuvos dešimtmečius. Kodėl šie pastatai yra svarbūs?
3. Paaiškinkite, kodėl to meto Lietuvos valdžia tiek daug dėmesio skyrė miesto kultūrai.

*Danielius Dolskis Kauno laisvės alėjoje,
skulptorius, Romas Kvintas, 2007*

TAI ĮDOMU!

Kauno širdyje, Laisvės alėjoje, įsikūrė svarbiausios įstaigos, prašmatnūs „Versalio“ ir „Metropolio“ viešbučiai, „Konrado“ kavinė. Čia miesto įžymybės mėgo leisti laisvalaikį, koncertavo garsiausi to meto artistai. Danielius Dolskis, vienas Lietuvos estrados pradininkų, išgarsėjo savo dainomis „Kariškas vaizdelis“, „Palangos jūroj“ ir kt. Miestuose iki karo gyveno nemažai Lietuvos žydų. Virė taikus ir draugiškas gyvenimas.

2. Internete raskite ir pasiklausykite D. Dolskio atliekamų dainų. Jos padės geriau suprasti jūsų senelius ar net prosenelius, pajusti tų laikų dvasią. D. Dolskio dainas palyginkite su šių laikų populiarių atlikėjų dainomis.

6.1 Kaunas – Lietuvos laikinoji sostinė

3. Remdamiesi pamokoje pateikta ir papildoma medžiaga, užpildykite lentelę.

Asmenybė	Kur gimė?	Kokia gimtoji kalba ir kokia dažniausiai vartota viešajame gyvenime?	Kokių šalių kultūrinei terpei priklausė?	Kuo išgarsėjo ir nusipelnė Lietuvai?
Steponas Darius				
Danielius Dolskis				
Pranas Lubinas				
Kipras Petrauskas				
Anatolijus Rozenbliumas				

Steponas Darius, Anatolijus Rozenbliumas, Pranas Lubinas

6.1 Kaunas – Lietuvos laikinoji sostinė

4. Perskaitykite šaltinį. Remdamiesi juo ir pamokoje pateikta medžiaga, atlikite užduotis.

Tarpukario žurnalistas Valentinas Gustainis apie Kauno pažangą.

„Koks buvo Kaunas 1919–1925 metais? Užteks tik priminti grynus faktus, kad anuometiniame Kaune nebuvo jokio vandentiekio, jokios kanalizacijos, jokių asfaltu ar tašytu akmeniu grįstų gatvių, jokių autobusų ar troleibusų, net jokių artezinių šulinių geriamajam vandeniui pasisemti... Užteks priminti faktą, kad Kaune tais laikais turėjo gana sunkiai darbuotis savotiška „vandens nešėjų“ profesija, tikriau sakant, tarnaitės, dažniausiai čia atvykusios dirbti iš kaimo. Ypač tam tikromis valandomis galėdavai gatvėse sutikti su naščiais ir kibirais į Nemuną einančias moteris, kurios iš tos miesto upės nešdavo sklidinčius kibirus vandens įvairiausiems savo šeiminių ūkio reikalams – valgiams virti, praustis, skalbti ir net gerti. [...] Gerai prisimenu vieną epizodą iš to, kaip užsieniečiai atsiliepdavo apie laikinąją Lietuvos sostinę. [...] Pasisakė pažįstą Kauną nuo 1919 metų ir konstatuoja didelę pažangą visose srityse. Pasisakė buvę operos teatre, mūsų nacionalinio meno šventovė, nors ir esanti maža, bet rodanti labai aukšto lygio meną, nesiskundė ir „Metropolio“ viešbučiu, kuriame gyveno“.

Pagal Valentiną Gustainį „Nuo Griškabūdžio iki Paryžiaus“

Užduotys

1. Išskirkite 3–4 sunkumus, su kuriais Kauno gyventojai susidūrė pirmaisiais nepriklausomybės metais.
2. Paaiškinkite, kodėl „vandens nešėjomis“ dažniausiai buvo iš kaimo atvykusios merginos.
3. Palyginkite, kaip per du tarpukario dešimtmečius (nuo pirmųjų nepriklausomybės metų) pasikeitė Kaunas. Įvardykite 3 pokyčius ir paaiškinkite juos lėmusias priežastis.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

6.1 Kaunas – Lietuvos laikinoji sostinė

5. Atpažinkite iškiliausius tarpukario Kauno veikėjus ir sujunkite jų pavardes su vykdytomis veiklomis.

Steponas Darius	Tarpukario Lietuvos estrados (šlagerių) pradininkas.
Borisas Dauguvietis	Žymus tenoras, su jo vardu siejamas nacionalinės operos įkūrimas.
Danielius Dolskis	Statybos inžinierius, suprojektavęs Kauno sporto halę.
Tadas Ivanauskas	Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, teisininkas, Kauno burmistras.
Antanas Gustaitis	Gamtininkas, vienas Kauno Zoologijos sodo įkūrėjų.
Kipras Petrauskas	Lietuvos režisierius, aktorius, pedagogas, dramaturgas.
Anatolijus Rozenbliumas	Aviakonstruktorius, lėktuvų ANBO projektų autorius.
Jonas Vileišis	Legendinis lietuvių lakūnas, beisbolo, bokso, krepšinio pradininkas Lietuvoje.